

ISTORIJS IR ISTORIJŲ KŪRIMAS GRAHAMO SWIFTO ROMANE *VANDENS ŽEMĖ*

Regina Rudaitytė

Vilniaus universiteto Literatūros istorijos ir teorijos katedros docentė

Vieno žymiausių šiuolaikinių anglų rašytojų Grahamo Swifto (g. 1949) romane *Vandens žemė* (*Waterland*, 1983) plėtojama istorijos kaip naratyvo idėja, istorijoje bandoma išvilgti tam tikrą apčiuopiamą racionalų modelį, prasmę ir tikslą. Akivaizdu, kad viso šito nerandama. Postmodernistinė istorijos samprata literatūroje paneigia bet kokio apibrėžto teksto galimybę, autoritarinę autoriaus poziciją interpretuotojo atžvilgiu, atsisako apibrėžtos, baigtinės praeities ir jos realumo – išskyrus tai, ką istorikas pagal savo užgaidas iš jos pasirenka. Paneigiama ir bet kokia objektyvi tiesa, kuri leistų kalbėti apie istorinę praeitį. Anot Roland'o Barthes'o, istorija kuriama paties jos pasakymo, rašymo aktu – kito būdo nėra. Istoriją kuria istorinis rašymas, kuris visuomet yra subjektyvus, paremtas individualia faktų atranka ir kuriame glūdi nemažai apgaulės elementų. Savo esė „Istorijos diskursas“ Barthes'as rašo:

Kaip matome, pačia savo struktūra (ir netgi nebūtina remtis turinio medžiaga) istorinis diskursas iš esmės yra ideologinė plėtotė arba, dar tiksliau, *vaizduotės* plėtotė, – jeigu priimsime teiginį, kad vaizdinių repertuaras yra kalba, kuria diskurso (grynai lingvistinės esybės) kalbėtojas (arba „rašytojas“) „pripildo“ kalbos akto objektą (psichologinę ar ideologinę esybę). Todėl suprantame, kodėl istorinio „fakto“ sąvoka taip dažnai sukeldavo tam tikro nepasitikėjimo.

Nietzsche rašė: „Nėra faktų *kaip tokių*. Visada privalome pradėti nuo reikšmės, kad atsirastų faktas“. Kai galop išikiša kalba (o kada gi ji ne-sikiša?), faktą galima nustatyti tik tautologiškai: *įsidėmėtas* problemas skirti nuo *įsidėmėtinų*, bet tai, kas *įsidėmėtina*, atsiranda jau nuo Herodoto, kur žodis praranda savo įprastinę mitinę reikšmę – tik tai, ką verta atsimiti, tai yra verta *įsidėmėti*. Šitaip prieiname prie paradokso, kuris valdo visą istorinio diskurso (kitų diskurso tipų atžvilgiu) tinkamumą: faktas niekada neturi jokios kitos, bet tik lingvistinę egzistenciją (kaip diskurso sąlygą), tačiau viskas vyksta taip, lyg šioji lingvistinė egzistencija būtų vien gryniausia ir paprasta *kitos* egzistencijos „kopija“, apgyvendinta antstruktūriniame lauke – „realybėje“.¹

Taigi Barthes'as įtvirtina istorijos kaip naratyvo koncepciją, kurią, rašydami šiuolaikinę istoriografinę metaprozą, plėtoja daugelis anglų romanistų – Angela Carter, Jeanette Winterson, Salmanas Rushdie, Grahamas Swiftas. Swiftui kurti istoriją reiškia rekonstruoti praeitį pasitelkiant vaizduotę. Romane *Vandens žemė* istorija ir vaizduotė subtiliai susipynusios. Istorija tampa istorijų pasakojimu. Romano pasakotojas, istorijos mokytojas Tomas Krikas sako savo mokiniam: „Aš pateikiu jums Istoriją – prasi-

¹ Roland Barthes, *The Rustle of Language*, Oxford: Basil Blackwell, 1986, 138.

manymą, apgaulę, tikrovę užtemdančią dramą. Istoriją ir jos artimą giminaitį – teatrinį Spektaklį...“²

Swifto romanas patvirtina Haydeno White'o teiginį, kad „istoriniai naratyvai yra verbalinės fikcijos, kurių turinys yra lygiai tiek pat išgalvotas, kiek ir realiai aptinkamas, o tų fikcijų formos artimesnės jų atitikmenims literatūroje negu jų atitikmenims tiksliausiuose moksluose“³. Swifto knygoje istorijai suteikiama daugybė prasmų analizuojant žodžių *istorija* ir *istorija kaip pasakojimas* (*history/story*) reikšmes, jų derivatus bei implikacijas. Terminai *history/story* sąmoningai suplakami jau romano epigrafe, kur pateikiamas lotyniško žodžio *historia* apibrėžimas: *Historia, -ae*, f. 1. tyrimas, nagrinėjimas, mokslas; 2. a) praėities įvykių pasakojimas, istorija; b) bet koks pasakojimas: įvykių pateikimas, pasaka, pasakojimas. Taigi epigrafe Swiftas pradeda rutulioti istorijos sampratą, kuri remiasi modeliu: *fikcija/istorija/pažinimas* ir kur į viską žiūrima kaip į sukonstruotą *istorijas/pasakojimus* (*stories*). Epigrafu Swiftas įtvirtina idėją, kad pati kalba yra fikcinė, išgalvota, kad viskas konstruojama diskurso, sukurto žmogaus proto tam tikroje kultūrinėje sistemoje, kad mes visi suformuoti istorijų pasakojimo ir esame jo bendrininkai. Mūsų pažinimo, reikšmės ir prasmės paieškų sistemos iš tikrųjų tėra tekstai arba naratyvai.

Anglų kalbos žodis *fikcija*, turintis ir grožinės literatūros, ir grynios išmonės, prasimanymo reikšmes, primena apie dviprasmišką *realumo* ir *fiktyvumo* santykį. Istorijai, žinoma, ne-

abejotinai rūpi *realusis pasaulis*, ji stengiasi rimtai, teisingai ir tikroviškai atpasakoti praėities įvykius. Tačiau Swifto – kaip ir Barthes'o – požiūriu, istorijos rašymas iš tikrųjų yra *naratyvas, istorijų pasakojimas*. Pačių įvykių, jų pradžios ir pabaigos, priežasties ir pasekmės ryšiai ne egzistuoja istorinėje realybėje, o yra primetami naratyvinių struktūrų. Iš esmės nebeįmanoma teigti, kad istorikai kalba apie istoriją: jie kuria istoriją tam tikru diskursu. Šitokia samprata aiškiai formuluojama romano *Vandens žemė* pasakotojo Tomo Kriko ir jo mokinio Praisio pokalbyje apie Prancūzų revoliuciją:

„Tad kurgi ji, ši revoliucija? Ar ji vien tik patogus terminas? Ar ji iš tikrųjų slypi neįsiskverbiamoje raizgalynėje aplinkybių, pernelyg sudėtingų, kad jas būtų galima apibūdinti? Keista, Praisai, bet kuo labiau mėgini smulkiai išanalizuoti įvykius, tuo daugiau imi jų nesuprasti – vis labiau atrodo, kad jie dažniausiai įvyko žmonių vaizduotėje...“

Mokytojas nutyla. Praisio reakcija į visa tai staiga pasirodo svarbi.

Akimirką jis dvejoja. Paskui drąsiai, beveik įžūliai drebia:

„Gal reikėtų šitai užsirašyti, pone? Prancūzų revoliucijos iš tikrųjų niekada nebuvo. Ji įvyko tiktai vaizduotėje“. (P. 139–140)

Opozicija tarp Istorijos ir istorijų pasakojimo yra pagrindinė Swifto romano gija. *Vandens žemė* – tai daugybė istorijos pamokų, kurias mokiniam dėsto istorijos mokytojas, trisdešimt dvejus metus dirbęs mokykloje ir netrukus būsiantis iš jos atleistas. *Vandens žemė* – tai ir nesąmoningo, nenugalimo žmogaus poreikio pasakoti istorijas tam, kad būtų galima suvaldyti ir bent kiek suprasti tikrovę, išraiška. Krikas pasakoja Viktorijos epochoje gyvenusių savo protėvių gyvenimo istoriją ir mėgina išpauoti jos implikacijas. Daugiausia jis kalba apie savo jaunystę, kurią Antrojo pasaulinio karo metais praleido Norfolkio grafystės pelkynuose. Kriko as-

² Graham Swift, *Waterland*, London: Picador Edition, 1983, 40. Toliau cituojant šį romaną, puslapiai nurodomi tekste.

³ Hayden White, *Topics of Discourse. Essays in Cultural Criticism*, Baltimore: John Hopkins University Press, 1978, 82.

meninio gyvenimo prisiminimai surizgę su viso regiono istorija. Jis susieja lemtingus savo gyvenimo momentus su asmenybėmis ir įvykiais nuo industrinės revoliucijos laikų iki dabarties. Be to, naratorius supina tris pasakojimo lygius – asmeninį, regioninį ir tautinį, kuriuos dažnai iškelia kaip kontrastą, lygindamas su gamtos pasaulio, pelkynų istorine raida. Kriko pasakojimas perpintas istorinėmis referencijomis (į Prancūzų revoliuciją, Britų imperijos plėtrą, Antrąjį pasaulinį karą) ir kupinas svarstymų bei apmąstymų apie pačią istoriją, istorinius tyrinėjimus ar istorijos mokymą.

Romano siužeto struktūra irgi pabrėžia istorijos kaip pasakojimo sampratą – nepaisoma chronologijos, supinama praeitis ir dabartis. Paradoksalu, bet autorius, nepaisydamas chronologinės įvykių sekos, siekia atkreipti skaitytojo dėmesį į tradicinę istorijos chronologiškumą, o kartu ir užginčyti šį chronologiškumą bei mėginimus konstruoti logiškai nuoseklius naratyvus, siekiančius atskleisti visą ir objektyvią tiesą. Pavyzdžiui, pirmajame skyriuje veiksmas vyksta 1943 m., antrajame jis nukeliamas į 1979–1980 m., o trečiasis skyrius prasideda Norfolkio pelkynų, jų geologinės sandaros nuo seniausių laikų aprašymu, čia pasakojama apie XVII a. iš vandens atkovotą žemę ir Krikų šeimos istoriją iki 1922 m. Ketvirtasis skyrius vėl sugrąžina į 1979–1980 m., o penktasis – į 1943-uosius. Devintajame skyriuje randame ilgiausią Atkinsonų šeimos darbų ir žygių aprašymą nuo XVIII a. iki 1870-ųjų. Ir taip toliau. Dvidešimt ketvirtajame skyriuje veiksmas vyksta 1940-aisiais. Paskutinis romano skyrius baigiasi ne istoriškai naujausiais laikais, o 1943-iaisiais. Šis chronologijos sulaužymas pabrėžiamas dažnai kaitaliojant gramatinį laiką (daug įvykių atpasakota esamuoju laiku, kiti – tradiciniu būtuojū laiku) ir skrupulingai datuojant faktus: beveik visuo-

met tiksliai žinome bet kurio įvykio metus. Istorija, regis, neturi jokios chronologinės tvarkos. Epizodai – ir istoriniai, ir fikciniai – išgalvoti, staiga nutrūksta, susilieja ir pereina vienas į kitą. Netgi sakiniai dažnai yra iškraipyti, susukti, fragmentiški. Nors romano skyriai šiais fragmentiškais sakiniais netiesiogiai susiejami: nutrūkęs sakiny, prasidėjęs viename skyriuje, užbaigiamas kitame.

Šitaip pati romano struktūra tarsi atkartoja Kriko teoriją, kad istorija iš tiesų neturi jokios apibrėžtos tvarkos, kad ji amžinai eina ratu ir sukasi vis apie tą patį: „Kaip ji pasikartoja, kaip vėl susisuka, kad ir kiek besistengtume ją išpailioti. Kokius ji daro posūkius ir vingius. Kaip eina ratais ir vėl grąžina mus į tą pačią vietą“ (p. 142). Istorijos nelogiškumą, ėjimą ratu įkūnija ir vandens įvaizdžiai: vinguriuojančios upės, pelkynai ir pagrindinis romano simbolis, tapęs jo pavadinimu – iš vandens atkovota žemė. Istorijos neįmanoma suprasti ir neįmanoma logiškai paaiškinti istorinių įvykių. Į daugybę svarbių klausimų „kodėl?“, kuriuos mokiniais iškelia Krikas, nėra atsakymų, todėl belieka tik pasakoti istorijas:

Kodėl taip atsitiko, kad ši revoliucija, vykdyta dėl laisvės ir lygybės, baigėsi imperatoriaus atėjimu? Kodėl atsitiko taip, kad šis judėjimas, kėlęs tikslą visiems laikams panaikinti *ancien regime*, baigėsi senojo Karaliaus Saulės reinkarnacija? Kodėl gi ši revoliucija, kuri iš tiesų pasiekė ilgalaikių reformų, negalėjo šito įgyvendinti be baimės ir teroro, vien Paryžiaus gatvėse nesuguldydami (kukliais paskaičiavimais) šešių tūkstančių lavonų, nekalbant jau apie daugybę tūkstančių visoje Prancūzijoje arba niekieno neskaičiuotų italų, austrų, prūsų, rusų, ispanų, portugalų, anglų kūnų, kuriais bus nukloti Europos mūsų laukai? Kodėl istorija taip dažnai pareikalauja skerdynių, holokausto, Armagedono? Ir kodėl gi kiekvieną kartą iš praeities visiškai nieko nepasimokome? (P. 141)

Romane tyrinėjama įvairių epochų istorija, jos religinis ir filosofinis pagrindas. Istorija čia išsišakoja į daugybę temų: tai ir seniausių laikų politiniai įvykiai, kai Britaniją užkariavo romėnai, ir Bastilijos paėmimas, Pirmasis ir Antrasis pasauliniai karai. Tai ir technologijos istorija – pelkynų nusausinimas, pelkynų, kaip geografinės vietovės, istorija. Pasakojama ir dviejų šeimų – Krikų bei Atkinsonų istorija; pavienių žmonių, ypač Tomo ir Merės gyvenimo istorijos; galų gale alaus butelio istorija. Dėstydamas istoriją, Krikas įtraukia savo mokinius, o drauge ir skaitytoją, į filosofines diskusijas apie istorijos pobūdį ir jos rūšis. Jis kalba apie gamtą, gamtos gyvenimą išskeldamas kaip alternatyvų istorijos modelį. Dėl to kai kurie romano epizodai primena ne tik istorijos, bet ir biologijos vadovėlį: pavyzdžiui, skyriai „Apie unguo“, „Apie gamtos istoriją“, „Apie lydeką“. Jau antrajame romano skyriuje „Apie istorijos pabaigą“ Praisas, vienas iš Kriko mokinių, suabejoja istorijos studijų būtinumu ir prasme, nes, anot jo, istorija – tai „pasaka“, ir svarbu ne praeitis, bet dabartis. Galiausiai Praisas pranašauja istorijos pabaigą: „Manau, pone, kad svarbiausias dalykas, kalbant apie istoriją, yra tai, kad ji jau pasiekė tokį tašką, jog, galimas daiktas, ji tuoj baigsis“ (p. 7). Išgirdęs šį mokinio pareiškimą, Krikas liaujasi dėstęs apie Prancūzų revoliuciją – „tą seną ir nuvalkiotą pasakėlę apie Žmogaus teises, laisvę simbolizuojančias kepuraites, kokardas, trispalves, jau neminint šnypščiančių giljotinų, – su jos keistuolišku įsitikinimu, neva ji padovanojusi pasauliui Naują pradžią“ (*ten pat*). Jis pradeda pasakoti savo asmeninio gyvenimo, savo šeimos ir Anglijos pelkynų istorijas. Tai, kad tradicinę, pavyzdžiui, Prancūzų revoliucijos, istoriją Krikas pajungia savo asmeninei istorijai, atrodytų, paremia teiginį, kad istorija iš tikrųjų pasiekė pabaigą ir kad svarbu, anot jo

mokinio, tiktai „čia ir dabar“. Tačiau sykiu Krikas parodo ir amžinąjį tiek asmeninės, tiek filosofinės istorijos poreikį: mokiniams jis pasakoja apie tai, kaip Marija Antuanetė, paskutinėje savo gyvenimo kelionėje karieta vežama į Paryžių, staiga visa pražilo suvokusi, kad „egzistuoja ne tik Čia ir Dabar, bet kad Istorija ją pasiglemžė“ (p. 61).

Tomui Krikui istorija – tai būdas išsiaiškinti savo gyvenimo įvykius. Pasakodamas istorijas iš savo praeities, jis taip pat mėgina suprasti „čia ir dabar“. Jis įsitikinęs, kad „gyvenimas – tai viena dešimtoji Čia ir Dabar, devynios dešimtiosios – istorijos pamoka“ (*ten pat*). Ir vis dėlto istorija kaip naratyvas yra greičiau asmeninė nei faktinė realybė, – šią sampratą pabrėžia ir Kriko pasakojimų maniera, šiek tiek primenanti literatūrinę „sąmonės srauto“ techniką. Pasakodamas Krikas iš naujo išgyvena savo praeitį ir bando išsiaiškinti, kodėl jo gyvenimas pakrypo būtent tokia vaga. Kalbėdamas apie savo gyvenimą jis kuria istoriją, o kartu ir save.

Istorijų pasakojimas yra pagrindinis *Vandens žemės* naratyvinės struktūros elementas. „Bet žmogus – leiskite pasiūlyti jums apibrėžimą – yra istorijas pasakojantis gyvulys“, – mokiniams pareiškia Krikas (p. 62). Romane dažnai kartojamas žodis „pasaka“: „Pasakiški žodžiai; pasakiški patarimai. Betgi mes gyvenome pasakiškoje vietoje. Šliuzo prižiūrėtojo namelyje prie upės, vidury pelkynų. Toli nuo plačiojo pasaulio. O mano tėvas, prietaringas žmogus, mėgo viską daryti taip, kad tai atrodytų magiška ir slėpinga“, – taip pirmajame skyriuje Krikas pradeda savo pasakojimą (p. 1). Naratorius atkakliai kartoja, kad tai, ką jis, istorijos mokytojas, pasakoja savo mokiniams, tėra pasaka, „o kadangi pasaka privalo turėti veiksmo vietą ir laiką, kurie, kaip ir visose gerosiose pasakose, turi būti ir apčiuopiami, ir ne-realūs, tad leiskite man papasakoti“, – todėl į fak-

tinę istoriją jis įpina savašias istorijas (p. 8). Kriko mokiniams pasakojamos istorijos dažnai pradedamos tradicine įžangine pasakų fraze „viena kartą gyveno/buvo...“ Knygoje atsiranda įvairių pasakotojų, visų pirma Tomo Kriko tėvas su motina, turėję pasakojimo dovaną:

Mat mano tėvas ne tik kad buvo prietaringas žmogus, bet dar turėjo ir gyslelę pasakoti istorijas. Išgalvotas istorijas, tikras istorijas; raminančias ir išpėjančias istorijas; istorijas su moralu arba apskritai be jokios minties; įtikėtinas ir neįtikėtinas istorijas; ir iš viso nei šiokias, nei tokias istorijas. Šią gyslelę jis paveldėjo iš savo šeimos. Bet ją turėjo ir mano motina – ir galbūt iš jos tėvas ją ir pasigavo. (P. 2)

Krikai – pasakotojai iš prigimties, tęsiantys šeimos tradiciją, ir tuo jie skiriasi nuo garsių aludarių Atkinsonų, kurie yra veiklos žmonės ir kuria istoriją, užuot apie ją pasakoje. Krikai transformuoja istorinę medžiagą – Vaterlo mūšį, Krymo karą – „į stebuklingos pasakos audinį“ (p. 18). Pats Tomas Krikas yra ne tik istorijų pasakotojas, bet ir romano *Vandens žemė* naratorius, o romane jis yra ir istorijos mokytojas, tradicinę istorijos dėstymą iškeičęs į legendas, pasakas, prisiminimus iš šeimos gyvenimo. Romano pasakotojas nuolat apmąsto pateikiamus įvykius – jam rūpi ne tik istorijos pobūdis, esmė ir tikslas, bet ir pasakojimų prasmė bei funkcija, jų santykis su tikrove. Šitaip *Vandens žemėje* suprobleminama tikrovės samprata. Viena vertus, tikrove lyg ir laikoma tai, ką būtų galima priešinti legendai, pasakai, iliuzijai. Pavyzdžiui, imperiniai mitai ir legendos apie amžiną Britų imperijos šlovę supriešinami su XX a. penktojo dešimtmečio realybe, kai ši imperija žlugo. Lygiai taip ir utopinės Prancūzų revoliucijos siekiai ryškiai skiriasi nuo tironijos ir kruvinių žudynių tikrovės, kurią liudija istoriniai dokumentai. Kita vertus, tos iliuzijos, kuriamos pasakaitės daro savo – jos formuoja istoriją, įvykius, veiksmus

lygiai kaip ir pati tikrovė. Yra ir dar viena tikrovės teorija– ji suvokiama kaip nematomi, nuobodūs žmonių gyvenimai, kuriuose nieko įdomaus nevyksta: „Tikrovė yra įvykių nebuvimas, tuštuma, monotonija. Tikrovė yra tai, kad nieko nevyksta“, – teigia Krikas (p. 40). Tačiau tikrovę sudaro ir asmeninės dramos: Fredžio Paro nužudymas ar Merės Krik nusikaltimas – vaiko vagystė.

Galiausiai naratorius Krikas visiškai susipainioja ir, atrodo, nebežino, kas yra ta tikrovė ir ar ji apskritai egzistuoja. Todėl jo istorijos pamokos amžinai nuklysta į legendų, padavimų, pasakų ir mitų sritį. Keturiasdešimt pirmajame skyriuje jis sako mokiniams:

Bet kai pasaulis jau sparčiai artėja prie pabaigos, daugiau nebus jokios tikrovės, tiktai pasakojamos istorijos. Visa, kas mums beliks – tai tik istorijos. Sėdėsime savo pastogėje ir pasakosime istorijas kaip vargšė Šachrazada, tikėdamiesi, kad jis niekuomet... (P. 298)

Istorijos transformavimas į pasakojimus kvestionuoja tikrovės ir fikcijos ribas, pabrėžia tikrovės neapčiuopiamumą. Praskleisti tikrovės uždangą galbūt įmanoma tiktai pasakojant istorijas, todėl Krikas, mėgindamas bent kiek ją suvokti, į savo pasakojimus įpina įvairiausio pobūdžio ir žanrų tekstų: pasaką, legendą, detektyvinę istoriją, psichologinę prozą, istorinį pasakojimą. Romano naratyvas, sukomponuotas iš daugybės subnaratyvų ir žanrų mozaikos, perša mintį, kad bet koks naratyvas geriausiu atveju tegali atskleisti tik nedidelę dalį tiesos. Naratorius nuolat problemina pasakojimo ir tikrovės ryšį, pateikdamas istorijas ir kaip būdą išvengti tikrovės, ir kartu kaip vienintelę galimybę žvelgti į istorijos absurda bei beprasmybę. Galiausiai mums, skaitytojams, iš istorijos lieka tik tekstas, romanas. Tomas Krikas sako: „Pradžioje nėra nieko; paskui atsiranda įvykiai. O po įvykių lieka tik pasakojimas apie juos“ (p. 329).

Po keturiasdešimties metų paieškų galų gale Krikas supranta, kad „istorija – tai nebūtų dalykų pasakojimas. [...] Didysis naratyvas, užpildantis vakuumus, išskleidantis tamsos baimes“ (p. 62).

Ir *istorijos rašymas*, ir *istorijų pasakojimas* yra romano kūrybinės varomosios jėgos. Fikcinis naratyvas priešpriešinamas oficialiajai istorijai. Laužant chronologiją istorijų pasakojimas

susipina su istorijos rašymu, ir nebelieka skirtumo tarp noro rašyti istoriją ir noro pasakoti istorijas. Pats istorijos vaizdavimas tampa istorijos dalis. Romano esmė – bandymas patyrinti, kaip kuriami naratyvai, istorijos ir istorija, kaip iš jų nuaudžiamas mūsų gyvenimas. Grahamo Swifto knyga parodo, kaip istorijų pasakojimas padeda susikurti mūsų pačių tapatumą dabartyje ir praeityje.

THE CREATION OF HISTORY AND STORIES IN GRAHAM SWIFT'S NOVEL *WATERLAND*

Regina Rudaitytė

S u m m a r y

The article focuses on the issue of history as narrative in Graham Swift's novel *Waterland*, drawing on Roland Barthes's theory of the discourse of history as well as on Hayden White's claim that historical narratives are invented verbal fictions. The postmodernist notion of history denies the fixity of any text, of the past and of any single objective truth about the past.

For Swift the creation of history means the reconstruction of the past by means of imagination.

Thus in his historiographic metafiction history and imagination are subtly intertwined. History becomes story telling.

The opposition between history and story telling is the focus of Swift's novel. By telling stories its narrator recaptures the lost past, reconstructs his life-story and by this act constructs history. History as narrative is primarily a personal rather than a factual reality.

Gauta 2004 01 05
Priimta publikuoti 2004 02 04

Autorės adresas:
Literatūros istorijos ir teorijos katedra
Vilniaus universitetas
Universiteto g. 5
LT-01513 Vilnius
El. paštas: reginarudaityte@hotmail.com